

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา(descriptive study) เพื่อศึกษาผลกระทบทางสุขภาพของประชาชน จากการท่องเที่ยวในเขตถนนคนเดินปาย กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ 1)ประชาชนที่อาศัยบนถนนสายหลักของถนนคนเดินปาย 2)ประชาชนที่อาศัยบนถนนสายรองของถนนคนเดินปาย 3) เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง 4) ผู้ประกอบการบนถนนคนเดินปาย เลือกแบบเจาะจง จำนวน 32 คน และกลุ่มตัวอย่างในการจัดเวทีเพื่อให้ข้อคิดเห็นต่อร่างรายงานการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่จากเทศบาลตำบลปาย เจ้าหน้าที่หน่วยงานอำเภอ ตัวแทนจากผู้นำชุมชน ตัวแทนจากเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลปาย ตัวแทนเจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุขอำเภอปาย ผู้ประกอบการร้านอาหาร ผู้ประกอบการจำหน่ายสินค้า ผู้ประกอบการที่พัก ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุข และประชาชนทั่วไป จำนวน 40 คน การศึกษานี้ใช้กรอบแนวคิดของ เดชรัต สุขกำเนิด, วิชัย เอกพลากร, และ ปัดพงษ์ เกษสมบูรณ์(2545) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ ประกอบด้วยแผนที่จุดเสี่ยง(risk mapping) แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม แบบบันทึกข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุทางบก และแบบบันทึกปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่อำเภอปาย โดยผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และความเหมาะสมของภาษา รวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม การจัดเวทีเพื่อให้ข้อคิดเห็นต่อร่างรายงานผลกระทบต่อสุขภาพและบันทึกข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกและอาชญากรรมในพื้นที่อำเภอปาย สำหรับข้อมูลการสนทนากลุ่มและจัดเวทีเพื่อให้ข้อคิดเห็นต่อร่างรายงานผลกระทบต่อสุขภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยจัดหมวดหมู่เนื้อหา ส่วนข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกและอาชญากรรมในพื้นที่อำเภอปาย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวในเขตถนนคนเดินปาย ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ ทั้งทางด้านบวกและด้านลบต่อประชาชนในพื้นที่ ดังนี้

ผลกระทบทางสุขภาพทางกายด้านบวก คือ 1) ทำให้ประชาชนได้รับการส่งเสริมด้านสุขภาพมากขึ้น เนื่องจากภาครัฐ ได้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกายบนพื้นที่ถนนคนเดิน

ป่วย ได้แก่ การแข่งขันวิ่งมินิมาราธอน เดินเพื่อสุขภาพ ปั่นจักรยาน เดินแอโรบิค 2) ทำให้เกิดธุรกิจด้านสุขภาพ เช่น สปา นวดแผนไทย ร้านอาหารที่มีเมนูเพื่อสุขภาพ 3) จากการรณรงค์ของภาครัฐและความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่ ทำให้พื้นที่ถนนคนเดินปายเป็นพื้นที่ถนนปลอดเหล้าและบุหรี่ ส่งผลให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวหันมาให้ความสำคัญกับสุขภาพมากยิ่งขึ้น 4) ทำให้หน่วยงานราชการมีการดูแลปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวโดยดูแลความสะอาดถนน การเพิ่มรอบการจัดเก็บขยะ 5) การปิดถนนไม่ให้ยานพาหนะเข้าไปในพื้นที่ถนนคนเดินปายสายหลัก ทำให้อุบัติเหตุในพื้นที่ถนนคนเดินปายสายหลักลดลง ผลกระทบทางกายด้านลบ คือ 1) ในช่วงฤดูการท่องเที่ยวทำให้พื้นที่ถนนมีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นจัดเก็บไม่ทัน ทำให้ถนนไม่สะอาดมีขยะส่งกลิ่นเหม็นก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลงพาหะนำโรค 2) ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวมียานพาหนะเข้ามาเป็นจำนวนมาก และการไม่ชำนาญทางของนักท่องเที่ยวจึงมักเกิดอุบัติเหตุถนนคนเดินสายรองบริเวณทางโค้งและทางแยก 3) จากจำนวนคนที่เข้ามาเที่ยวในเขตถนนคนเดินปายมากขึ้น ทำให้เกิดเสียงดัง ทำให้เกิดความรำคาญนอนไม่หลับ 4) มีการประกอบการจำหน่ายอาหารประเภทปิ้งย่าง ในพื้นที่มีการตัดทำลายต้นไม้ ทำให้ถนนเกิดมลพิษทางอากาศ มีฝุ่นควันเพิ่มขึ้น ทำให้อากาศร้อนขึ้น และทำให้เสี่ยงต่อการเกิดโรคทางระบบทางเดินหายใจ 5) เกิดปัญหาสุขภาพทำให้เกิดโรคติดต่อ เช่น โรคไข้เลือดออก ไข้หวัดใหญ่ 2009 ที่ยากต่อการควบคุมเนื่องจากการเคลื่อนย้ายเข้าออกของประชากร

ผลกระทบทางจิตใจด้านบวก คือ ทำให้มีความสุขจากการพักผ่อนในพื้นที่ถนนคนเดินปาย ผลกระทบทางจิตใจด้านลบ คือ 1) ทำให้ประชาชนมีความวิตกกังวลด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เช่น กลัวอันตรายจากผู้ร้ายที่แฝงตัวมากับนักท่องเที่ยว กลัวเมื่อเกิดอุบัติเหตุในพื้นที่ที่ยากต่อการช่วยเหลือ 2) ทำให้เกิดความเครียด นอนไม่หลับจากเสียงดังรบกวนในเวลากลางคืน และมีความเครียดจากความไม่แน่นอนจากรายได้ในขณะที่ค่าครองชีพสูงขึ้น

ผลกระทบทางสังคมด้านบวก คือ 1) ทำให้เกิดการสร้างอาชีพ การจ้างงานทำให้มีรายได้สู่ชุมชน ทำให้มีรายได้สู่ชุมชนทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น 2) ทำให้ประชาชนในพื้นที่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ รวมทั้งได้ฝึกทักษะด้านภาษาไทยทำให้พูดได้ชัดขึ้น 3) ทำให้ชุมชนได้รับการพัฒนาด้านสาธารณูปโภค ได้แก่ สร้างทางคมนาคม ไฟฟ้า ระบบสื่อสาร และบริการอื่นๆ 4) ทำให้เด็กและเยาวชนได้ฝึกทักษะและเป็นเวทีให้เด็กได้แสดงความสามารถ เช่น ความสามารถทางด้านดนตรี และได้ฝึกด้านอาชีพเป็นการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์และสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ผลกระทบทางสังคมด้านลบ คือ 1) ทำให้วิถีความเป็นอยู่ของชุมชนเขตถนนคนเดินปายที่สงบเรียบง่ายต้องรีบเร่งในการประกอบอาชีพ เพื่อให้มีรายได้ต่อค่าครองชีพที่สูงขึ้น ส่งผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวและความสัมพันธ์ในชุมชนลดลง

2) ให้เกิดการเลียนแบบวัฒนธรรมต่างถิ่นที่ไม่เหมาะสมกับวัฒนธรรมในชุมชน มีการเข้ากิจกรรม ประเพณีท้องถิ่นน้อยลงและกิจกรรมประเพณีบางอย่างได้ลดลง 3) เกิดธุรกิจการท่องเที่ยวประเภท ร้านเหล้า บาร์ คาราโอเกะ จำนวนมาก ทำให้เยาวชนเข้าหาแหล่งอบายมุขได้ง่าย 4) ทำให้จัด กิจกรรมด้านสาธารณูปโภคไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชากรที่มีปริมาณเพิ่มขึ้น เช่น กระแสไฟฟ้าขัดข้องบ่อย น้ำประปาขุ่นไม่พอใช้ 5) ทำให้มีปัญหาด้านอาชญากรรม เช่น การลัก ทรัพย์ ชิงทรัพย์ การทำร้ายร่างกายสร้างความไม่ปลอดภัยแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยว

ผลกระทบทางสุขภาพทางจิตวิญญาณด้านบวก คือ 1) รู้สึกภูมิใจที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว ในชุมชน 2) รู้สึกภูมิใจที่ท้องถิ่นมีความงดงามตามธรรมชาติประเพณีวัฒนธรรมพื้นบ้าน หลากหลายชวนเล่นที่น่ายินดี 3) ประชาชนเห็นคุณค่ามีความรักและหวงแหน ทำให้เกิดการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ผลกระทบทางจิตวิญญาณด้าน ลบ คือ 1) ทำให้สูญเสียคุณค่าทางจิตใจเนื่องจากศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมเปลี่ยนไป 2) ทำให้ความมี น้ำใจของชุมชนลดลงเนื่องจากหวังผลประโยชน์จากนักท่องเที่ยวมากเกินไป 3) รู้สึกเสียคุณค่า ทางด้านจิตใจ เพราะสภาพแวดล้อมได้เปลี่ยนจากสถาปัตยกรรมแบบพื้นบ้านมาเป็นสิ่งก่อสร้าง สมัยใหม่ และรูปแบบ วิถีชีวิต ค่านิยม ความสงบร่มเย็นของสังคมเปลี่ยนแปลงไป

การอภิปรายผล

การศึกษาผลกระทบทางสุขภาพของประชาชน จากการท่องเที่ยวเขตถนนคนเดินปายต่อ ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณถนนคนเดิน อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน สามารถอภิปรายผลตาม วัตถุประสงค์ให้ครอบคลุมผลกระทบจากการท่องเที่ยวเขตถนนคนเดินปาย ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ทั้งผลกระทบทางบวก และผลกระทบทางลบ ได้ดังนี้

1. ผลกระทบทางกายทางบวก

1.1 ผลกระทบทางสุขภาพทางกายทางบวก ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังจากมีการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเขตถนนคนเดินปาย ทำให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ โดยมีการใช้พื้นที่ ถนนคนเดินปายเป็นสถานที่จัดการแข่งขันกีฬา การจัดนิทรรศการ การรณรงค์สุขภาพต่างๆ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยว ในเอเชีย ซึ่งจะก่อให้เกิดการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ การเผยแพร่วัฒนธรรมอันดีงามของพื้นที่ ซึ่งนโยบายดังกล่าวก่อให้เกิดการสนับสนุนและประสานงานของภาคส่วนต่างๆ ในการมีส่วนร่วม ในการจัดการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพ จึงมีการวางแผนส่งเสริมและพัฒนาการ

ท่องเที่ยวร่วมกัน ทั้งในด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวผ่านสื่อต่างๆ และจากนโยบายการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ที่มุ่งให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดี จึงมีส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้กีฬาเป็นสื่อกลางเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว ทำให้ประชาชนได้รับการส่งเสริมสุขภาพทางกาย เกิดการตื่นตัวและเห็นความสำคัญในการดูแลสุขภาพ ซึ่งผลการศึกษาที่ได้สอดคล้องกับการศึกษาวิริยา ชัยมานะกิจ (2551) เรื่องผลกระทบทางสุขภาพของประชาชนจากการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลปาย อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าทำให้เกิดผลกระทบทางด้านบวกทำให้ประชาชนหันมาให้ความสำคัญต่อสุขภาพมากขึ้น เนื่องจากหน่วยงานของรัฐพยายามส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยนำเรื่องสุขภาพเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การจัด เดิน วิ่งจักรยาน เพื่อสุขภาพ และสอดคล้องกับการศึกษาของ ชูวงศ์ มณีศิริ (2546) เรื่องผลกระทบทางสุขภาพจากโครงการถนนคนเดินท่าแพต่อประชาชนที่อาศัยบริเวณถนนท่าแพและถนนข้างตลาดน พบว่าทำให้ประชาชนคนเชียงใหม่ได้รับการส่งเสริมสุขภาพ โดยผู้ที่มาถนนคนเดินท่าแพนอกจากจะเป็นการเดินชมสินค้าแล้ว ยังเป็นการออกกำลังกาย เป็นการสร้างกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ และจากการสนทนากลุ่มพบว่า ภายหลังจากมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเขตถนนคนเดินปายทำให้หน่วยราชการมีการปรับปรุงดูแลสถานที่ท่องเที่ยวมากขึ้น ในการดูแลสุขภาพสะอาดถนน เพิ่มรอบในการจัดเก็บขยะ ทำให้พื้นที่ที่มีความสะอาดลดแหล่งเพาะพันธุ์ของเชื้อโรค ซึ่งอาจเป็นผลมาจากนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ได้มีการส่งเสริมในทุกระดับ ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ถ่ายโอนภารกิจด้านการท่องเที่ยวแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านการวางแผนส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยว โดยการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้สะอาด สวยงาม รมรื่น จัดการด้านขยะและสิ่งปฏิกูลในพื้นที่ (มาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยว, 2550) ซึ่งผลการศึกษาที่ได้สอดคล้องกับการศึกษาของวิริยา ชัยมานะกิจ (2551) เรื่องการศึกษาผลกระทบทางสุขภาพจากการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลปาย อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าภายหลังจากที่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวทำให้มีการกำจัดขยะ โดยวิธีฝังกลบ ช่วยลดแหล่งเพาะพันธุ์พาหะนำโรค เช่น แมลงวัน หนู ฯลฯ และสอดคล้องกับการศึกษาของ ธวัชชัย มานิตย์ (2550) เรื่องผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น กรณีศึกษาตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่พบว่าช่วงก่อนที่จะมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวขยะในชุมชนจะมีปริมาณน้อยที่ชุมชนจัดการด้วยตนเองในระดับครัวเรือน แต่หลังจากที่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวทำให้ชุมชนได้รับการดำเนินการเรื่องการจัดเก็บขยะ และการกำจัดโดยวิธีฝังกลบ โดยหน่วยงานเทศบาลทำให้ชุมชนมีความสะอาดขึ้น

นอกจากนี้จากการสนทนากลุ่ม พบว่าภายหลังจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตถนนคนเดินปาย และจากการปิดถนนไม่ให้ยานพาหนะเข้ามาในพื้นที่ถนนคนเดินปายสายหลัก ทำให้อุบัติเหตุในพื้นที่ถนนคนเดินปายสายหลักมีอุบัติเหตุจากยานพาหนะลดลง ซึ่งสอดคล้องกับ

การศึกษาของชวงส์ มณีศิริ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบทางสุขภาพจากโครงการถนนคนเดินท่าแพต่อประชาชนที่อาศัยบริเวณถนนท่าแพ และถนนช้างคลาน พบว่าบริเวณที่มีการปิดถนนทำให้ถนนท่าแพและถนนช้างคลานปลอดจากควันยานพาหนะ นักท่องเที่ยวและประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าวสามารถเดินได้อย่างปลอดภัย

1.2 ผลกระทบทางสุขภาพทางกายด้านลบ ผลการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวในเขตถนนคนเดินปาย ส่งผลกระทบต่อสุขภาพทางกายด้านลบ ในด้านมลภาวะต่างๆ ได้แก่ มลภาวะทางเสียง มลภาวะทางอากาศ ปัญหาขยะ น้ำเสีย ปัญหาสุขภาพ ทั้งนี้เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมภาคบริการ จึงจำเป็นต้องมีสิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งต้องอาศัยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรทางศิลปวัฒนธรรม โครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การคมนาคมไฟฟ้า น้ำประปา ระบบกำจัดขยะของเสียและแรงงานประชากร เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ จึงมีส่วนให้เกิดผลกระทบทั้งบวกและลบ อันเป็นสาเหตุของปัญหาต่างๆ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม ต่อสังคมวัฒนธรรม และสุขภาพอนามัยตามมา ซึ่งผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยมลภาวะทางอากาศ เกิดฝุ่นละออง สภาพอากาศที่ร้อน คับจาก การปิ้งย่างอาหารของผู้ประกอบการ มลภาวะทางเสียง ได้แก่ เสียงเพลงที่มีเสียงดังจากร้านอาหาร และร้านอาหารไอเกะ เสียงรบกวนจากการคุยกันของนักท่องเที่ยวในเวลากลางคืน การขับขี่ยานพาหนะก่อให้เกิดเสียงดังและควันรถ ซึ่งหากเสียงมีระดับดังเกินมาตรฐานหรือได้สัมผัสเสียงดังเป็นเวลานานก็อาจมีผลต่อระบบการได้ยินได้ นอกจากนี้ควันรถมีสารคาร์บอนมอนอกไซด์ที่มีอันตรายต่อสุขภาพส่งผลให้สมองได้รับออกซิเจนน้อยลงเกิดอาการ วิงเวียนศีรษะ ปวดศีรษะ และอ่อนเพลีย (วิจิตร บุญยะโทตระ, 2547) สอดคล้องกับการศึกษาของ ธวัชชัย มานิตย์ (2550) เรื่องผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น กรณีศึกษาดำบลเวียงใต้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ผลจากส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลเวียงใต้ทำให้เกิดเสียงดังรบกวนจาก ผับ บาร์เบียร์ ร้านอาหารที่มีเสียงดนตรีและสถานบันเทิง เสียงจากการจัดปาร์ตี้ รวมทั้งนักท่องเที่ยวพูดคุยส่งเสียงดังตามที่พัก ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงที่ต้องการความสงบในการพักผ่อนเวลากลางคืน นอกจากนี้ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรน้ำและประปาเพิ่มขึ้นจึงทำให้น้ำขุ่น ไม่เหมาะสำหรับอุปโภค บริโภคและปริมาณน้ำไม่เพียงพอกับความต้องการรวมทั้งการท่องเที่ยวส่งผลให้ปริมาณน้ำเสียและปริมาณขยะเพิ่มขึ้น กระทบต่อสุขภาพอนามัยที่สำคัญ เช่น โรคไข้เลือดออก โรคระบบทางอาหาร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของธีรวิดี จำเดิม (2545) เรื่องผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีผลต่อชุมชนเวียงกุมกาม อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ภายหลังจากมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเมืองกุมกาม ได้จัดให้มีรถรางและรถม้าในการนำเที่ยว ทำให้เกิดเสียงดังรบกวนแก่ประชาชนที่มีบ้านติดถนน รวมทั้งมีฝุ่นจากรถที่วิ่งในชุมชน

รวมถึงประชาชนต้องรับภาระในการกำจัดขยะในชุมชนที่มีปริมาณเพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับการศึกษาของสุปราณี สีสวยหุต (2552) เรื่องผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวทางด้านเศรษฐกิจและสังคมภายในชุมชนรอบสถานีเกษตรหลวงอ่างขาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าหลังจากที่มีพัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ปัญหามลภาวะทางอากาศและเสียง รวมถึงปัญหาความขาดแคลนน้ำของชุมชน

จากผลการศึกษาที่ได้ กลุ่มตัวอย่างได้เห็นว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวเขตถนนคนเดินปาย ทำให้เกิดอุบัติเหตุจราจร และเกิดอาชญากรรมในพื้นที่ และจากผลการศึกษาข้อมูลพบว่ามีกรณีเกิดอุบัติเหตุจากการจราจรทางบกเกิดขึ้นบ่อยครั้งในช่วงฤดูการท่องเที่ยว โดยส่วนใหญ่เกิดเหตุในเดือนธันวาคมคิดเป็นร้อยละ 15.6 รองลงมาเดือนตุลาคม และกันยายน คิดเป็นร้อยละ 12.8 และร้อยละ 11.9 และพื้นที่เกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกมักจะเกิดขึ้นในเขตเทศบาลปาย ส่วนใหญ่เกิดขึ้นพื้นที่ถนนคนเดินปายสายรอง คิดเป็นร้อยละ 25.7 โดยเกิดขึ้นในหมู่ 1 บ้านเมืองพร้าวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 16.5 รองลงมาคือหมู่ 3 บ้านเมืองแพร์ คิดเป็นร้อยละ 7.3 ทั้งนี้การเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบก อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวปายผ่านสื่อต่างๆ ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจและเดินทางเข้ามาเที่ยวจำนวนมาก โดยเฉพาะช่วงฤดูหนาว จนทำให้ถนนที่มีความคับแคบอยู่แล้วเพราะเป็นเมืองขนาดเล็ก แออัดด้วยรถยนต์และรถจักรยานยนต์ของนักท่องเที่ยว อีกทั้งถนนหลายสายในเขตเทศบาลตำบลเวียงใต้ได้จัดเป็นถนนคนเดิน จึงทำให้พื้นที่ถนนสำหรับให้ยานพาหนะสัญจรลดลง จึงส่งผลให้การเดินทางในเขตเทศบาลตำบลปายเกิดความไม่สะดวก และเกิดอุบัติเหตุขึ้นบ่อยครั้ง โดยเฉพาะในเขตถนนคนเดินสายรอง ที่ยังคงเปิดให้รถสัญจรผ่านได้ในช่วงเวลากลางวัน แต่พื้นที่ดังกล่าวยังคงมีการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการในช่วงเวลาดังกล่าว จึงทำให้พื้นที่ถนนคนเดินปายสายรองจึงพลุกพล่านไปด้วยนักท่องเที่ยวและยานพาหนะอยู่ในพื้นที่เดียวกัน รวมทั้งการไม่ชำนาญทางของนักท่องเที่ยว จึงทำให้เกิดอุบัติเหตุเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของชวงศ์ มณีศิริ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบทางสุขภาพจากโครงการถนนคนเดินท่าแพต่อประชาชนที่อาศัยบริเวณถนนท่าแพ และถนนช้างคลาน พบว่า การจัดกิจกรรมบนพื้นที่ถนนทำให้เกิดความพลุกพล่าน ทำให้การจราจรติดขัด ประชาชนเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจราจร

นอกจากนี้ จากผลการศึกษาพบว่ามีการเกิดอาชญากรรมเพิ่มขึ้น ผู้ประสบเหตุเป็นทั้งคนในพื้นที่อำเภอปาย และนักท่องเที่ยว โดยส่วนใหญ่ผู้ประสบเหตุเป็นคนในพื้นที่อำเภอปาย คิดเป็นร้อยละ 60.0 รองลงมาคือนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ คิดเป็นร้อยละ 26.7 และ 13.3 ตามลำดับ ซึ่งเกิดเหตุในพื้นที่ถนนคนเดินปาย คิดเป็นร้อยละ 40.0 โดยเกิดขึ้นในหมู่ 2

บ้านป่าขามมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 20.0 รองลงมาคือหมู่ 1 บ้านเมืองพร้าว คิดเป็นร้อยละ 13.3 โดยมีช่วงเวลาในการเกิดเหตุในช่วงบ่ายและเวลากลางคืน ในช่วงเวลา 12.01 น.-18.00 น. คิดเป็นร้อยละ 46.8 รองลงมาในช่วงเวลา 18.01 น.-24.00 น.คิดเป็นร้อยละ 40.0 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มิจัดให้มีการท่องเที่ยวในเขตถนนคนเดินปาย จึงมีนักท่องเที่ยวอยู่ในบริเวณพื้นที่ถนนคนเดินปายจำนวนมาก และอาจมีกลุ่มผู้ก่อปัญหาอาชญากรรมที่แฝงตัวปะปนกับนักท่องเที่ยวเพื่อก่อเหตุอาชญากรรมในพื้นที่ เนื่องจากการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวมีการอำนวยความสะดวกเปิดให้บุคคลเข้ามาในพื้นที่โดยเสรี เพื่อให้ผู้ที่เข้ามามีความเพลิดเพลินกับธรรมชาติ มีความสุขกับการใช้ชีวิตจากกิจกรรมภาคบริการในการท่องเที่ยว จึงทำให้เป็นยากที่จะเข้มงวดในการตรวจบุคคลที่เข้ามาจำนวนมากอย่างละเอียด รวมทั้งเป็นการยากที่จะระบุ หรือจำแนกผู้ที่เดินทางเข้ามานั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวหรือมีวัตถุประสงค์อื่นแอบแฝง ทำให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวเสี่ยงจากอันตรายทั้งทางด้านร่างกายและทรัพย์สินจากกลุ่มผู้ร้าย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของรัชชัย มานิตย์ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น:กรณีศึกษาตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าการท่องเที่ยวทำให้ชุมชนขยายตัวอย่างรวดเร็ว เกิดความแออัด การดำเนินชีวิตมีความยุ่งยากมากขึ้น จากสภาพปัญหาสังคมที่เพิ่มขึ้น เช่น ปัญหาความขัดแย้งกันในชุมชน ปัญหาสุขภาพจิต การลักทรัพย์ การทะเลาะวิวาทและการทำร้ายร่างกาย

2. ผลกระทบทางสุขภาพทางจิตใจ

2.1 ผลกระทบทางจิตใจด้านบวก ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความสุขจากการเที่ยวพักผ่อนในพื้นที่ถนนคนเดินปาย เนื่องจากได้เดินเที่ยวชมสินค้า ผลิตภัณฑ์พื้นบ้านที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ซึ่งมีหลายรูปแบบ มีร้านอาหารให้นั่งเล่นหรือนั่งรับประทานอาหารสำหรับครอบครัว มีโอกาสได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนที่มาจากหลายๆพื้นที่ทำให้เกิดความสุข เช่นเดียวกับจากการศึกษาของธิดินทร์ จารักษ์ (2552) เรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวกับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชุมชนในหมู่บ้านปะละทะ ตำบลแม่ละมั่ง อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก พบว่า ประชาชนรู้สึกมีความสุขที่มีการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีคนที่หลากหลายจากหลายพื้นที่เข้ามาในชุมชน จึงทำคนในชุมชนได้มีโอกาสพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

2.2 ผลกระทบทางจิตใจด้านลบ ผลการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวในเขตถนนคนเดินปาย ส่งผลกระทบต่อสุขภาพทางจิตใจด้านลบ จากการเดินทางของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ทำให้ประชาชนมีความวิตกกังวลด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เช่น กลัวอันตรายจากผู้ร้ายที่แฝงตัวมากับนักท่องเที่ยว เนื่องจากมีบุคคลภายนอกเข้ามาเที่ยวจำนวนมาก ซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่รู้จักคุ้นเคย และเจ้าหน้าที่และประชาชนไม่สามารถดูแล สอดส่องได้ทั่วถึง ทำให้รู้สึกไม่

ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากการที่มีเหตุด้านอาชญากรรมเกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้งในชุมชน ซึ่งจากการเก็บข้อมูลด้านอาชญากรรมในพื้นที่อำเภอปาย ตั้งแต่วันที่ 1 ม.ค. 53 ถึง 31 ธ.ค.53 มีการก่อเหตุอาชญากรรมถึง 15 คดี เกิดคดีลักทรัพย์ ร้อยละ 53.3 คดีทำร้ายร่างกาย 20.2 คดีชิงทรัพย์ ร้อยละ 13.3 คดีฆ่าคน ร้อยละ 13.3 คดี (จากตารางที่ 6) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของธีรวดี จำเดิม (2549) เรื่องผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีผลต่อชุมชนเวียงกุมกาม อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนเกิดความหวาดระแวงอันตรายจากคนต่างถิ่นที่เข้ามาเที่ยวในชุมชน และจากการศึกษาของวิริยา ชัยมานะกิจ (2551) เรื่องผลกระทบทางสุขภาพของประชาชนจากการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลปาย อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าทำให้คนในชุมชนเกิดความกลัวในความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จากคนแปลกหน้าที่เข้ามาเที่ยว การทำร้ายร่างกาย การทะเลาะของวัยรุ่นที่มาเที่ยวอาจก่อให้เกิดการทำลายทรัพย์สิน การฉ้อโกง การลักทรัพย์ และชิงทรัพย์ รวมทั้งประชาชนมีความวิตกกังวลกลัวเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินในพื้นที่จะยากต่อการเข้าช่วยเหลือ ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว มีปิดถนน มีคนอยู่ในพื้นที่อย่างแออัดทั้ง ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว การวางแผนจำหน่ายสินค้า ติดตั้งป้ายโฆษณา มีการตกแต่งบริเวณสองข้างถนนด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น จัดทำเป็นหลักกิโลเมตรขนาดใหญ่ หรือนำรถยนต์เก่ามาตกแต่งเพื่อวางสินค้าจำหน่าย การจัดให้มีป้ายต่างๆ ซึ่งทำให้เกิดขวางทางจราจร ทำให้พื้นที่สัญจรไปมาบนท้องถนนแคบลง ซึ่งเมื่อเกิดเหตุในบริเวณดังกล่าวจะทำให้ยากต่อการเข้าช่วยเหลือ เช่น กรณีต้องนำรถดับเพลิงเข้าไป หรือต้องไปรพพยาบาลเข้าช่วยเหลือ กรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพรทิพย์ สุทธาสิริทรัพย์ (2546) เรื่องความคิดเห็นด้านสุขภาพของประชาชนต่อ โครงการถนนคนเดินท่าแพ พบว่า พื้นที่ถนนคนเดินท่าแพ มีคนพลุกพล่านทำให้การจราจรติดขัด รวมทั้งขาดการวางระบบเรื่องการเข้า-ออกกรณีมีเหตุฉุกเฉิน ทำให้เกิดประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณถนนคนเดินท่าแพแล้วจะได้รับการช่วยเหลือไม่ทันการ

นอกจากนี้ ผลการศึกษาจากการสนทนากลุ่มพบว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวเขตถนนคนเดินปายยังทำให้เกิดความรำคาญ นอนไม่หลับ เกิดภาวะเครียด จากเสียงดังรบกวนในเวลากลางคืน นอกจากนี้ในกลุ่มผู้ประกอบการยังมีบางรายเกิดภาวะเครียดเนื่องจากนักท่องเที่ยวไม่พอใจการให้บริการ รวมทั้งภาวะเครียดจากการจำหน่ายสินค้าได้น้อยทำให้รายได้ลดลง และรู้สึกสูญเสียคุณค่าทางจิตใจเนื่องจากมีผู้ประกอบการนำสินค้าจากแหล่งอื่นเข้ามาขายในถนนคนเดินทำให้นักท่องเที่ยวซื้อสินค้าที่ไม่ใช่ผลิตภัณฑ์พื้นบ้านของอำเภอปาย ทั้งนี้เนื่องจากส่งเสริมการท่องเที่ยวจัดเป็นกิจกรรมภาคบริการเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความพอใจมากที่สุด ซึ่งผลตอบแทนที่ได้เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจและเป็นสร้างรายได้ กระจายรายได้แก่ชุมชน จึงทำให้มีการดำเนินการด้านธุรกิจต่างๆ โดยเฉพาะในเขตถนนคนเดินปายที่มีการประกอบกิจการทั้งในช่วงเวลากลางวันและ

กลางคืน และช่วงเวลาการนอนหลับของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติกับประชาชนในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน ทำให้ประชาชนนอนหลับพักผ่อนได้ไม่เพียงพอ ต้องตื่นขึ้นมาตอนกลางคืนอยู่บ่อยๆ เนื่องจากเสียงพูดคุย หัวเราะ และร้องเพลง ของนักท่องเที่ยวในเวลากลางคืน ซึ่งสัมพันธ์กับมลภาวะทางเสียง เสียงรบกวนหรือเสียงที่มีอันตรายทำให้เกิดความบกรังต่อการได้ยีน เป็นสาเหตุให้เกิดภาวะเครียด และเป็นอุปสรรคในการทำงาน (สุกาญจน์ รัตนเลิศสุธรรม, 2548)

3. ผลกระทบทางสุขภาพทางสังคม

3.1 ผลกระทบทางสังคมด้านบวก ผลการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวในเขตถนนคนเดินปาย ส่งผลกระทบทางสุขภาพทางสังคมด้านบวก ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสาธารณูปโภค เนื่องจากการที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมากทำให้เกิดการจ้างงานและการกระจายรายได้สู่ชุมชน ทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น การที่การส่งเสริมการท่องเที่ยวทำให้หน่วยงานต่างๆ ได้มีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคต่างๆ เพื่อรองรับการเข้ามาของนักท่องเที่ยว ได้แก่ การพัฒนาถนนไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นผลให้ประชาชนได้รับความสะดวกสบายจากการพัฒนาดังกล่าว และทำให้ประชาชนได้มีการเรียนรู้ พัฒนาทักษะด้านภาษา ทั้งการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ทั้งนี้เป็นผลมาจากการประชาสัมพันธ์ด้านแหล่งท่องเที่ยวของปายที่มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ทั้งในประเทศ และทวีปต่างๆ ทั่วโลก จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาจากประเทศต่างๆ ที่มีการใช้ภาษาที่หลากหลาย ทำให้ประชาชนพื้นที่อำเภอปายได้มีการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ รวมทั้งได้ฝึกทักษะการพูดภาษาไทยกลาง โดยเฉพาะเด็กและชาวเขาเผ่าต่างๆ พูดภาษาไทยได้ชัดขึ้น นอกจากนี้ทำให้เด็กได้เรียนรู้และฝึกทักษะด้านอาชีพ จากการช่วยผู้ปกครองหารายได้ เนื่องจากอำเภอปายเป็นเมืองท่องเที่ยว ซึ่งมีค่าครองชีพสูง ทำให้สมาชิกในครอบครัวต้องมีส่วนร่วมในการแสวงหารายได้เพื่อให้เพียงพอต่อการดำรงชีพ เช่นเดียวกับสุรีย์ บุญญานุกพงศ์ (2539) และบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้กล่าวว่าการท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดการสร้างอาชีพและการจ้างงานในชุมชน เกิดการกระจายรายได้ เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น ทำให้สร้างความสะดวกสบายให้แก่ชุมชน ช่วยยกระดับมาตรฐานการครองชีพของคนในชุมชน เพราะธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นธุรกิจที่ต้องใช้แรงงานมาก จึงเปิดโอกาสให้เกิดการจ้างงานทั้งทางตรงและทางอ้อม ย่อมก่อให้เกิดรายได้ขึ้นในชุมชน ขณะเดียวกันการท่องเที่ยวยังทำให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองด้านความรู้ความสามารถและมีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้นทำให้เกิดการพัฒนาด้านอาชีพรวมทั้งการพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญก้าวหน้า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของธิตินทร์ จารักษ์ (2552) เรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวกับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชุมชนในหมู่บ้านปะละทะ ตำบลแม่ละมุ้ง อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก พบว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวของ

ชุมชนหมู่บ้านปะละทะ ทำให้เกิดรายได้ เกิดอัตราการจ้างงาน มีรายได้เพิ่มขึ้นจากรายได้เสริมจากอาชีพหลักเกษตรกรรม เช่น การจำหน่ายของที่ระลึกที่ผลิตจากท้องถิ่น การจำหน่ายผ้าทอของกลุ่มสตรี การมีรายได้จากการดูแลช้าง รายได้จากการเป็นไกด์หรือลูกหาบ และการท่องเที่ยวแนวความเจริญมาสู่ชุมชน ได้แก่ ระบบไฟฟ้า ประปา และด้านคมนาคม และจากการผลการศึกษาของวิทยาลัยพระลิมบุญญรัตน์ (2547) เรื่องชุมชนกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงนิเวศ:กรณีศึกษาชุมชนบ้านนาตอง ตำบลช่อแฮ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ พบว่าการท่องเที่ยวทำให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชน ประชาชนมีระดับรายได้ในครัวเรือนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนได้ประกอบอาชีพอาชีพเสริม ขณะเดียวกันชุมชนได้รับการพัฒนาด้านโครงสร้าง ได้แก่ ไฟฟ้า ประปา ระบบสื่อสาร เส้นทางคมนาคม ทำให้ชุมชนเกิดความเจริญทันสมัย ส่งผลให้ชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น

3.2 ผลกระทบทางสังคมด้านลบ ผลการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวเขตถนนคนเดินปายมีผลกระทบทางสุขภาพทางสังคมด้านลบในด้านวิถีชีวิต มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตแบบคนเมืองซึ่งต้องรีบเร่งในการดำเนินชีวิตประจำวัน ความสัมพันธ์ในครอบครัวและในสังคมลดลง ทั้งนี้มาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและการขยายตัวของเศรษฐกิจที่รวดเร็วส่งผลให้ค่าครองชีพสูงขึ้น ทำให้วิถีชีวิตของคนที่อยู่เขตถนนคนเดินปายที่มีความเป็นอยู่อย่างสงบเรียบง่ายต้องรีบเร่งในการประกอบอาชีพ ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีเวลาอยู่ด้วยกันน้อยลง รวมถึงมีการขายที่ดินให้แก่นายทุน หรือผู้ประกอบการที่เข้ามาอยู่ในพื้นที่แทนคนในพื้นที่เดิมที่ย้ายออกไปอยู่ที่อื่นทำให้ความสัมพันธ์ระบบเครือญาติในสังคมลดลง และทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมทั้งด้านชนชั้นและฐานะความร่ำรวย เช่นเดียวกับ วาณี อิมเอม (2549) กล่าวว่า การท่องเที่ยวทำให้เกิดการสูญเสียทางวัฒนธรรมความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย การพึ่งตนเองลดลง ระบบเศรษฐกิจขึ้นกับกลไกภายนอกและเกิดการแสวงหาสิ่งอำนวยความสะดวกตามกระแสสังคมทำให้มีรายจ่ายสูงขึ้น จึงต้องมีความรีบเร่งในการประกอบอาชีพหารายได้เพื่อสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้น และจากการสนทนากลุ่มพบว่าในชุมชนเกิดธุรกิจประเภท ร้านเหล้า บาร์ ซึ่งทำให้ประชาชนรวมทั้งเยาวชนเข้าหาแหล่งอบายมุขได้ง่าย รวมทั้งในปัจจุบันการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีท้องถิ่นน้อยลง กิจกรรมประเพณีบางอย่างได้หายไป เนื่องมาจากการขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยวที่รวดเร็ว จึงทำให้เกิดธุรกิจต่างๆ เพื่อบริการนักท่องเที่ยว ซึ่งทำให้มีธุรกิจบางประเภทที่ไม่เหมาะสมและเกิดการเลียนแบบวัฒนธรรมต่างถิ่นที่ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมในชุมชน ทำให้เกิดความเสื่อมด้านวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของประเทศ

นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังทำให้เกิดปัญหาในด้านการจัดบริการระบบสาธารณูปโภค ที่ไม่เพียงพอทั้งนี้เกิดจากปริมาณนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนมาก เป็นผลให้

กระแสไฟฟ้าขัดข้องบ่อย และน้ำประปาขุ่นเนื่องจากกรองไม่ทันและมีปริมาณไม่พอใช้ ซึ่งจากการขยายตัวด้านธุรกิจการท่องเที่ยวเขตถนนคนเดินปาย ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงของบ้านเรือนมาเป็นสถานประกอบการที่ทันสมัย ความรีบเร่งในการก่อสร้างทำให้อาคารไม่ได้มาตรฐาน ขาดการวางผังเมืองและการควบคุมอย่างจริงจัง มีการลुक้าเข้ามาในพื้นที่สาธารณะ ทำให้เกิดขวงทางจราจร และขาดความเป็นระเบียบสวยงาม ผู้ประกอบการมีการขายสินค้าบนทางเท้าและสองข้างถนน รวมทั้งมีนักท่องเที่ยวอยู่บนถนนเขตถนนคนเดินทำให้เกิดขวงทางจราจร ทำให้รถโดยสารประจำทางที่มีสถานีขนส่งอยู่ในพื้นที่ถนนคนเดินเข้าออกไม่สะดวก การปิดกั้นถนนทำให้ประชาชนที่มีร้านค้า หรือบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่ขั้รถยนต์เข้าออกได้ ส่วนประชาชนที่ต้องเข้าไปติดต่อธุระในเขตถนนคนเดินปายก็หาที่จอดรถลำบาก เพราะถนนสายอื่นในเขตเทศบาลปายโดยรอบเต็มไปด้วยรถยนต์ของนักท่องเที่ยว ผลการศึกษาที่ได้สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชุมชนต่อชุมชนท้องถิ่น:กรณีศึกษาตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าประชาชนมีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น จากราคาสินค้าที่มีราคาแพงเนื่องจากชุมชนอยู่ในแหล่งการท่องเที่ยวส่งผลให้ค่าครองชีพสูงขึ้น และทำให้ระบบสาธารณสุขที่มียุไม่เพียงพอไม่สามารถจัดบริการให้ประชากรที่เพิ่มจำนวนมากได้ หลังจากมีกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนมีระดับความต้องการน้ำประปาปริมาณมากขึ้น เกิดปัญหาน้ำประปาขาดแคลนและมีปัญหาคุณภาพน้ำประปาไม่ได้มาตรฐานส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในชุมชน และนอกจากการท่องเที่ยวทำให้มีปัญหาระบบการจ่ายไฟฟ้า ส่งผลให้ไฟฟ้าดับบ่อยเนื่องจากชุมชนต้องการแสงสว่างเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในช่วงเวลากลางคืน การท่องเที่ยวทำให้เกิดการขยายตัวของชุมชน มีอาคารสิ่งก่อสร้างจำนวนมากเกิดความแออัด ไม่เป็นระเบียบ นอกจากนี้จากปริมาณรถของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นทำให้การสัญจรไม่สะดวก

4. ผลกระทบทางสุขภาพทางจิตวิญญาณ

4.1 ผลกระทบทางจิตวิญญาณด้านบวก ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างรู้สึกภูมิใจที่ นักท่องนักท่องเที่ยว เข้ามาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ในอำเภอปายและในเขตถนนคนเดินปาย ทั้งนี้เนื่องจากในพื้นที่อำเภอปายมีทรัพยากรตามธรรมชาติที่งดงาม มีภูเขา แม่น้ำ ป่าไม้ที่มีอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งพันธุ์ไม้ สัตว์ป่า มีการดำเนินชีวิตตามวิถีของคนปายที่มีความสงบเรียบง่าย มีความเป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่าต่างๆ ที่ทำให้นักท่องเที่ยวหลงใหลเดินทางเข้ามาเพื่อมาสัมผัสกับความงดงามตามธรรมชาติ และมาศึกษาถึงวัฒนธรรมประเพณีของคนในท้องถิ่น รวมทั้งชมการแสดงศิลปวัฒนธรรม การละเล่นพื้นบ้านและซื้อของที่ระลึกจากสินค้าของท้องถิ่นในพื้นที่เขตถนนคนเดินปาย ซึ่งกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความรักความหวงแหนใน

วัฒนธรรมท้องถิ่นรวมทั้งเกิดความตระหนักเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรม และวิถีชีวิตดั้งเดิม รื้อฟื้นประเพณีวัฒนธรรมที่มีคุณค่าต่อคนในท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป เช่นเดียวกับธีรวดี จำเดิม (2545) กล่าวว่า การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อชุมชน ทำให้ผู้ที่มาเยือนชุมชนเกิดความสุขและยังมีบทบาทในการสนับสนุนฟื้นฟูและอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี ที่มีการสืบทอดอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาที่ยาวนานจนเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เป็นสิ่งจูงใจให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจในการเข้ามาศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพรทิพย์ สุทธาสิริทรัพย์ (2546) เรื่องความคิดเห็นด้านสุขภาพของประชาชนต่อโครงการถนนคนเดินท่าแพ พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวพื้นที่เขตถนนคนเดินท่าแพ ทำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความภูมิใจในวัฒนธรรมพื้นบ้านที่หลากหลาย โดยมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเข้ามาชมการแสดงศิลปวัฒนธรรมของล้านนา ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน และเข้ามศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนบริเวณถนนท่าแพ ทำให้ประชาชนเห็นถึงคุณค่าของวัฒนธรรมล้านนาและชนเผ่าต่างๆ และเกิดจิตสำนึกที่จะมีความร่วมมือร่วมใจในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีที่ดีเอาไว้

4.2 ผลกระทบทางจิตวิญญาณด้านลบ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อคิดเห็นที่ทำให้สูญเสียคุณค่าทางจิตใจ เพราะสภาพสถาปัตยกรรมอาคารบ้านเรือนแบบพื้นบ้านได้กลายมาเป็นอาคารสิ่งก่อสร้างสมัยใหม่ ศิลปวัฒนธรรมบางอย่างได้หายไป สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวไม่ใช่ของท้องถิ่น วิถีชีวิตค่านิยมของคนในชุมชนเปลี่ยนไป เช่น การแต่งกาย การใช้ภาษาท้องถิ่น ความสัมพันธ์ในครอบครัว ในสังคมลดลง สังคมที่เคยสงบร่มเย็นมีความแออัด วุ่นวาย ผู้ประกอบการบางส่วนขาดคุณธรรมขาดความมีน้ำใจและเห็นแก่ตัวเกิดการเอาเปรียบนักท่องเที่ยว เนื่องจากมุ่งผลประโยชน์จากนักท่องเที่ยวมากเกินไป เช่นเดียวกับ วรรณวณิชวานิช (2546) และบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และคณะกล่าวว่า การท่องเที่ยวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมจากการก่อสร้างอาคาร การปรับปรุงสถานที่ให้ทันสมัยเพื่อทำให้ทัศนียภาพความสวยงามตามธรรมชาติถูกทำลาย ในบางพื้นที่มีการก่อสร้างไม่คำนึงถึงรูปแบบของสถาปัตยกรรมท้องถิ่น และความสวยงามของสภาพแวดล้อม ทำให้เกิดความไม่เป็นระเบียบ สูญเสียคุณค่าทางจิตใจ วิถีชีวิตความเป็นอยู่วุ่นวาย ต้องทำงานแข่งกับเวลา ทำให้ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนและความเสียสละช่วยเหลือสังคมน้อยลง ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ ชวงค์มณีศิริ (2546) เรื่องผลกระทบทางสุขภาพจากโครงการถนนคนเดินท่าแพและถนนช้างคลาน พบว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวทำให้เกิดผลกระทบทางจิตวิญญาณด้านลบ คือทำให้คนในชุมชนมีความเอือมอาทรและเสียสละในสังคมน้อยลง และจากการศึกษาของวีรยา ชัยมานะกิจ (2551) เรื่องผลกระทบทางสุขภาพของประชาชนจากการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลปาย อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าทำให้เสียคุณค่าด้านจิตใจเพราะทัศนียภาพของปายถูกบดบังด้วยสิ่งก่อสร้างทำ

ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอุปนิสัยของคนป่วย เกิดความเห็นแก่ตัวมุ่งประโยชน์ด้านธุรกิจ ทำให้ความสัมพันธ์ของชุมชนลดน้อยลง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

สามารถนำผลศึกษาที่ได้ไปเป็นข้อมูลในการเสนอทางเลือก และมาตรการในการป้องกันหรือลดปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยวในเขตถนนคนเดินปาย ที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อด้านสุขภาพทางด้านลบ ซึ่งสามารถแบ่งตามผู้ปฏิบัติได้ดังนี้

1.องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.1 ควรเป็นหน่วยงานหลักในการประสานงาน ความร่วมทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งประชาชนในพื้นที่ ในการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเขตถนนคนเดินปายให้มีรูปแบบเหมาะสมกับท้องถิ่นและมีความยั่งยืน

1.2 ควรประสานความร่วมมือกับผู้นำชุมชน สถานีตำรวจภูธรอำเภอปาย และผู้ประกอบการ เพื่อร่วมกันสร้างข้อตกลงและกำหนดมาตรการเพื่อจำกัดระดับการใช้เสียงของร้านค้าและสถานบันเทิง รวมทั้งมีการกำหนดบทลงโทษและมีการควบคุมให้มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด

1.3 ควรมีมาตรการในการจัดการสิ่งรบกวนของมลภาวะทางอากาศ จากการประกอบการอาหารประเภทปิ้งย่าง ได้แก่ การสำรวจหาพื้นที่ในการวางจำหน่าย ที่ไม่อยู่เหนือลมอยู่ในบริเวณไม่แออัด อากาศถ่ายเทสะดวก มีการจัดให้มีการลงทะเบียนสำหรับผู้ประกอบการอาหารประเภทปิ้งย่างและกำหนดพื้นที่ในการประกอบการ มีการจำกัดผู้ประกอบการประเภทปิ้งย่างและควรหากรรมวิธีประกอบอาหารที่จะลดควันและมลภาวะอากาศในพื้นที่

1.4 ควรจัดให้มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวในเขตถนนคนเดินปาย เพื่อให้ข้อมูลการท่องเที่ยว แนะนำการป้องกันอันตรายจากผู้ร้ายและกลุ่มมิจฉาชีพ ให้บริการรักษาพยาบาลเบื้องต้นแก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งเป็นศูนย์ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆกรณีมีเหตุฉุกเฉินเกิดขึ้นในพื้นที่

1.5 ควรมีการจัดระบบการดูแลความสะอาดของพื้นที่ โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ถนนคนเดินปาย ในปริมาณที่มาก โดยมาตรการล้างทำความสะอาดถนนเพื่อลดปริมาณฝุ่นที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เพิ่มรอบในการจัดการเก็บขยะ จัดให้มีถังรองรับขยะที่เพียงพอ และประชาสัมพันธ์ ให้ร้านค้า ผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว ให้ทิ้งขยะลงถังรองรับขยะที่

เตรียมไว้ เพื่อให้เกิดความสวยงามเป็นระเบียบเรียบร้อย รวมทั้งเป็นการสร้างเสริมวินัย มีจิตสำนึก และรับผิดชอบต่อสังคม

1.6 ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชน ผู้ประกอบการ ดูแลสภาพแวดล้อมมีการ ตกแต่งดอกไม้ พันธุ์ไม้ เพื่อให้เกิดความสวยงาม เพิ่มพื้นที่สีเขียวลดสภาพอากาศที่ร้อน

1.7 ควรเป็นหน่วยงานหลักในการประสานงาน ดำเนินงานร่วมกับโรงพยาบาล หน่วยงานสาธารณสุข และหน่วยควบคุมโรคติดต่อ นำโดยโดยแมลง เพื่อสนับสนุนให้ประชาชน และนักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมในการป้องกัน โรคโดยเฉพาะ โรคไข้หวัดใหญ่ 2009 โรคไข้เลือดออก

1.8 ควรให้คำแนะนำและกำกับดูแลสถานประกอบการประเภทร้านอาหาร ให้มีการบำบัดน้ำเสีย น้ำเสียก่อนทิ้งลงสู่ร่องระบายน้ำสาธารณะ และแนะนำให้ผู้ประกอบการปฏิบัติตัว ที่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลอาหาร ให้ผู้ประกอบการ มีการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องอันจะเป็นการลดโรค ระบบทางเดินอาหาร

1.9 ควรจัดหาพื้นที่จอดรถสาธารณะสำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในเขตถนน คนเดินปาย เพื่อแก้ปัญหาการจอดรถที่ไม่เป็นระเบียบ กีดขวางทางสัญจร และลดปัญหาความแออัด และอุบัติเหตุการจราจรทางบก

1.10 ควรมีการจัดวางผังเมือง เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ปรับปรุงฟื้นฟูเมืองให้มี รูปแบบเหมาะสมกับท้องถิ่น อีกทั้งการก่อสร้างอาคารควรได้รับอนุญาตก่อนการก่อสร้าง เพื่อให้ มาตรฐาน มีความมั่นคงแข็งแรง สร้างความปลอดภัยแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยว

1.11 ควรมีมาตรการควบคุมคุณภาพสินค้า และขอรับความร่วมมือผู้ประกอบการ ในการจำหน่ายสินค้าในราคาที่เหมาะสม

2. ผู้ประกอบการ

2.1 ผู้ประกอบการจำหน่ายสินค้าในถนนคนเดินปาย ควรวางแผนจำหน่ายสินค้าที่ เทศบาลได้กำหนดไว้ เพื่อป้องกันความขัดแย้งจากการแย่งพื้นที่ของผู้ประกอบการและเกิดความ เป็นระเบียบไม่กีดขวางทางเดินของประชาชนและนักท่องเที่ยว

2.2 ผู้ประกอบการจำหน่ายสินค้าควรมีการณรงคร่วมมือกัน ในการแต่งกาย พื้นเมืองหรือชุดประจำชนเผ่า และเน้นการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ของท้องถิ่น และสร้างความ ประทับใจและดึงดูดนักท่องเที่ยว

2.3 ผู้ประกอบการควรสถานประกอบการควรเปิดให้บริการตามเวลาที่กำหนด เพื่อไม่ให้เกิดเสียงดังรบกวนประชาชนที่อาศัย อยู่พื้นที่ในช่วงเวลากลางคืน

2.4 ผู้ประกอบการควรมีคุณธรรม ไม่เอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยวหรือประชาชนในพื้นที่ โดยไม่ประสาธัมพันธ์โอ้อวดเกินความเป็นจริง และควรจำหน่ายสินค้าในราคาที่เหมาะสม

3. หน่วยงานของรัฐและประชาชน

3.1 ควรมีการประสานงานความร่วมมือไปยังภาคส่วนต่างๆ ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในพื้นที่ถนนคนเดินปาย เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนตื่นตัวให้ความสำคัญในการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

3.2 ควรสนับสนุนกิจกรรมในการสร้างการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชนเขตถนนคนเดินปาย เพื่อให้เกิดความรักความอบอุ่นในครอบครัว และทำให้ชุมชนเกิดความรักความสามัคคี

3.3 ความร่วมมือกับประชาชนในการรณรงค์ให้พื้นที่ถนนคนเดินปาย เป็นถนนปลอดเหล้า ปลอดบุหรี่ ให้มีความต่อเนื่อง อันจะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวให้ความสนใจดูแลสุขภาพตนเองและมีจิตสำนึกในการดูแลคนรอบข้าง ให้ห่างไกลภัยจากเหล้าและบุหรี่ รวมทั้งเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของอำเภอปาย

3.4 หน่วยงานของรัฐ และประชาชน ควรมีการจัดระบบดูแลความปลอดภัยและป้องกันอาชญากรรมร่วมกัน กรณีพบเหตุการณ์ที่ผิดปกติหรือพบบุคคลที่มีพฤติกรรมน่าสงสัยควรแจ้งผู้นำชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อดำเนินการต่อไป

3.5 ควรจัดเจ้าหน้าที่ อำนาจความสะดวกด้านการจัดการจราจร บริเวณทางแยกหรือบริเวณที่มักมีอุบัติเหตุเกิดขึ้นบ่อย และควรจัดระบบการจราจรให้เหมาะสมกับเมืองท่องเที่ยว เช่น จัดให้มีทางเดินรถทางเดียวไม่ให้มีการจอดรถบนพื้นที่ถนน และควรมีการประชาสัมพันธ์การจัดระบบการจราจรแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่ถูกต้อง ลดปัญหาการจราจรที่ติดขัด และอุบัติเหตุในพื้นที่

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาผลกระทบของสุขภาพของประชาชน จากการท่องเที่ยวในเขตถนนคนเดินปาย ในขั้นตอนการมีบทบาทในการตัดสินใจ และในขั้นตอนการติดตามเฝ้าระวังและการประเมินผล